EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

14. juuli 2011 *

Liidetud kohtuasjades C-4/10 ja C-27/10,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Korkein hallinto-oikeuse (Soome) 31. detsembri 2009. aasta otsustega esitatud eelotsusetaotlused, mis saabusid Euroopa Kohtusse 5. jaanuaril ja 18. jaanuaril 2010, menetluses

Bureau national interprofessionnel du Cognac,

Gust. Ranin Oy

osavõtul

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja esimees A. Tizzano, kohtunikud M. Ilešič, E. Levits, M. Safjan ja M. Berger (ettekandja),

* Kohtumenetluse keel: soome.

kohtujurist: E. Sharpston,
kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– Bureau national interprofessionnel du Cognac, esindaja *asianajaja* P. Siitonen,

– Prantsusmaa valitsus, esindajad: G. de Bergues ja B. Cabouat,

– Itaalia valitsus, esindajad: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* S. Fiorentino,

– Portugali valitsus, esindaja: L. Inez Fernandes,

– Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: S. Ossowski,

– Euroopa Komisjon, esindajad: E. Paasivirta, F. Bulst ja M. Vollkommer,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasjad ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlused käsitlevad küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. jaanuari 2008. aasta määruse (EÜ) nr 110/2008 piiritusjookide määratlemise, kirjeldamise, esitlemise, märgistamise ja geograafiliste tähiste kaitse kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 1576/89 (ELT L 39, lk 16, ja parandus ELT 2009, L 228, lk 47) artikleid 16 ja 23 ning nõukogu 21. detsembri 1988. aasta esimest direktiivi 89/104/EMÜ kaubamärke käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (EÜT 1989, L 40, lk 1; ELT eriväljaanne 17/01, lk 92).

2 Taotlused esitati kohtumenetluses, mille algatas Bureau national interprofessionnel du Cognac (edaspidi „BNIC") ja mis puudutab Soomes Patentti- ja rekisterihallitust (patendi- ja registriamet) poolt kahe kujutismärgi registreerimist piiritusjookide jaoks.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Määrus nr 110/2008

3 Määruse nr 110/2008 põhjenduse 14 teisest lausest ilmneb, et „[r]egistreerida tuleks geograafilised tähised, mis näitavad piiritusjoogi pärinemist mingi riigi territooriumilt või territooriumi teatud piirkonnast või paikkonnast, kui piiritusjoogi teatav omadus, maine või mõni muu tunnus on olulisel määral seostatav toote geograafilise päritoluga".

4 Määruse artikli 14, mis käsitleb piiritusjookide kirjeldamisel, esitlemisel ja märgistamisel kasutatavat keelt, lõikes 2 on ette nähtud:

„Piiritusjoogi etiketil ega esitlemisel ei tõlgita […] III lisas registreeritud geograafilisi tähiseid."

5 Sama määruse artiklis 15 „Geograafilised tähised" on sätestatud:

„1. Geograafiline tähis tähendab käesolevas määruses tähist, mis näitab piiritusjoogi pärinemist mingi riigi territooriumilt või territooriumi teatud piirkonnast või

paikkonnast, kui piiritusjoogi teatav omadus, maine või mõni muu iseloomustav tunnus on olulisel määral seostatav selle kauba geograafilise päritoluga.

2. Lõikes 1 osutatud geograafilised tähised on registreeritud III lisas.

3. III lisas registreeritud geograafilised tähised ei või muutuda üldnimetusteks.

Üldnimetuseks muutunud nimetusi ei või III lisas registreerida.

[…]

4. III lisas registreeritud geograafilise tähisega piiritusjoogid vastavad kõigile artikli 17 lõikes 1 sätestatud tehnilise toimiku spetsifikaatidele."

6 Määruse nr 110/2008 artiklis 16, mis käsitleb geograafiliste tähiste kaitset, on ette nähtud:

„[…] kaitstakse III lisas registreeritud geograafilisi tähiseid:

a) nende otsese või kaudse kaubanduslikul eesmärgil kasutamise eest seoses toodetega, mida ei ole selle geograafilise tähise all registreeritud, kui need on võrreldavad selle geograafilise tähise all registreeritud piiritusjoogiga või kui sellise kasutusega kaasneb registreeritud geograafilise tähise maine ärakasutamine;

b) mis tahes väärkasutuse, imiteerimise või seoste tekitamise eest ka siis, kui toote tegelik päritolu on näidatud või kui tõlkes on kasutatud geograafilist tähist või sellele on lisatud väljend „samasugune", „liiki", „stiili", „valmistatud", „maitsega" või muu samalaadne väljend;

c) muude toote päritolu, laadi või olulisi omadusi käsitlevate valede või eksitavate märgete eest toote kirjeldamisel, esitlemisel või märgistamisel, mis võivad anda selle päritolust vale ettekujutuse;

d) mis tahes muu tegevuse eest, mis võib tarbijat eksitada seoses toote tegeliku päritoluga."

7 Määruse artikli 23 „Kaubamärkide ja geograafiliste tähiste vaheline seos" lõiked 1 ja 2 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Toote kaubamärki, mis sisaldab III lisas registreeritud geograafilist tähist, ei registreerita või see tühistatakse, kui selle kasutamine tingib mõne artiklis 16 osutatud olukordadest.

2. Võttes nõuetekohaselt arvesse ühenduse õigust, võib olenemata geograafilise tähise registreerimisest jätkata ühele artiklis 16 osutatud olukorrale vastava kaubamärgi kasutamist, mida on kas enne geograafilise tähise päritoluriigis kaitse alla võtmise kuupäeva või enne 1. jaanuari 1996 heauskselt taotletud, mis on heauskselt registreeritud või sellisel viisil kasutamisega sisse seatud ühenduse territooriumil, kui selline võimalus on sätestatud asjaomase õigusega […]."

8 Sama määruse III lisas on nimetatud terminit „Cognac” kui geograafilist tähist, mis näitab 4. kategooria ehk veinist valmistatud kange alkohoolse joogi kategooria tooteid, mille päritoluriik on Prantsusmaa.

9 Määrus nr 110/2008 jõustus selle artikli 30 kohaselt 20. veebruaril 2008.

Määrus (EMÜ) nr 1576/89

10 Määrusega nr 110/2008 tunnistati kehtetuks ja asendati nõukogu 29. mai 1989. aasta määrus (EMÜ) nr 1576/89, millega kehtestatakse piiritusjookide määratlemise, kirjeldamise ja esitlemise üldeeskirjad (EÜT L 160, lk 1; ELT eriväljaanne 03/09, lk 59) ning mis kehtis alates 15. juunist 1989. Määruse nr 1576/89 II lisas oli kaitstud geograafiliste märgistuste hulgas märgistus „Cognac”.

Määrus (EÜ) nr 3378/94

11 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. detsembri 1994. aasta määruse (EÜ) nr 3378/94, millega muudeti määrust nr 1576/89 (EÜT L 366, lk 1; ELT eriväljaanne 03/17, lk 91), lisati määrusesse nr 1576/89 alates 1. jaanuarist 1996 artikkel 11a, mille lõike 1 esimeses lõigus oli sätestatud:

„Liikmesriigid võtavad vastu kõik vajalikud meetmed selleks, et võimaldada asjaosalistel intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu artiklites 23 ja 24

sätestatud tingimustel takistada käesoleva määrusega hõlmatud toodetele viitavate geograafiliste märgistuste kasutamist ühenduse territooriumil nende toodete puhul, mis kõnealuse geograafilise märgistusega viidatud kohast ei pärine, kaasa arvatud ka neil juhtudel, kui on viidatud toote tegelikule päritolule või kui geograafiline märgistus on esitatud tõlgitud kujul või kui sellega kaasnevad mõisted „sarnane", „tüüpi", „laadi", „imitatsioon" vms."

Direktiiv 89/104

12 Direktiivi 89/104 artikli 3, mis käsitleb kaubamärgi andmisest keeldumise või kaubamärgi tühistamise põhjuseid, lõike 1 punktis g ja lõike 2 punktis a oli ette nähtud:

„1. Järgmisi ei registreerita kaubamärgina ja kui nad on registreeritud, võib need kehtetuks tunnistada:

[…]

g) kaubamärke, mis võivad oma olemuse tõttu üldsust eksitada näiteks kaupade või teenuste laadi, kvaliteedi või geograafilise päritolu osas;

[…]

2. Iga liikmesriik võib sätestada, et kaubamärki ei tohi registreerida või kui see on registreeritud, siis võib ta kehtetuks tunnistada, kui ja kuivõrd:

a) selle kaubamärgi kasutamise võib keelata vastavalt muude õigusaktide sätetele, kui asjaomase liikmesriigi või ühenduse kaubamärgiõigus."

13 Direktiiv 89/104 tunnistati kehtetuks ja asendati alates 28. novembrist 2008 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2008. aasta direktiiviga 2008/95/EÜ kaubamärke käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (ELT L 299, lk 25). Kõnealuse artikli 3 lõike 1 punkti g ja lõike 2 punkti a sätted jäid samaks.

TRIPS-leping

14 Marrakechis 15. aprillil 1994 allkirjastatud ja nõukogu 22. detsembri 1994. aasta otsusega 94/800/EÜ, mis käsitleb Euroopa Ühenduse nimel sõlmitavaid tema pädevusse kuuluvaid küsimusi puudutavaid kokkuleppeid, mis saavutati mitmepoolsete kaubandusläbirääkimiste Uruguay voorus (1986–1994) (EÜT L 336, lk 1; ELT eriväljaanne 11/21, lk 80), heaks kiidetud Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) asutamislepingu 1 C lisas oleva intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide leping (edaspidi „TRIPS-leping") sisaldab artiklit 23 „Veinide ja kangete alkohoolsete jookide geograafiliste tähiste lisakaitse", mille lõiked 1 ja 2 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Iga liige näeb ette õiguslikud abinõud, mis võimaldavad huvitatud pooltel takistada geograafilise tähise kasutamist, mis […] näitab kangeid alkohoolseid jooke alkohoolsete jookidena, mis ei pärine antud geograafilise tähisega osutatud kohast, isegi sel juhul, kui kaupade tegelik päritolu on näidatud või kui geograafilist tähist kasutatakse tõlgitult või kui sellega kaasnevad väljendid, nagu „liik", „tüüp", „stiil", „imitatsioon" vms.

2. […] kui kangete alkohoolsete jookide kaubamärk sisaldab neid identifitseerivat geograafilist tähist või koosneb sellest, siis juhul, kui need […] kanged alkohoolsed joogid ei ole osutatud päritoluga, tuleb sellise kaubamärgi registreerimisest keelduda või registreering kehtetuks tunnistada *ex officio*, kui riigi seadus seda lubab, või huvitatud poole nõudel."

15 Kõnealuse lepingu artikli 24 lõikes 5 on täpsustatud:

„Kui kaubamärgi registreerimise taotlus on esitatud või kaubamärk on registreeritud heauskselt või kui õigus kaubamärgile on omandatud heauskse kasutamise kaudu kas:

a) enne VI jaos piiritletud sätete liikme poolt rakendamise kuupäeva või

b) enne, kui geograafiline tähis on oma päritolumaal kaitstud,

ei tohi käesoleva osa rakendamiseks kasutatavad meetmed kahjustada kaubamärgi registreerimiskõlblikkust või registreerimise kehtivust või kasutamise õigust põhjusel, et see kaubamärk on kas identne või sarnane mingi geograafilise tähisega."

Põhikohtuasja asjaolud ja eelotsuse küsimused

16 Soome õiguse alusel asutatud äriühing Gust. Ranin Oy palus 19. detsembril 2001 Patentti- ja rekisterihallitusel registreerida kaks pudelietiketi kujulist kujutismärki. 15. juuni 1957. aasta märkide registreerimisel kasutatava kaupade ja teenuste rahvusvahelise klassifikatsiooni Nizza kokkuleppe (uuesti läbi vaadatud ja parandatud kujul) klassi 33 kuuluva kauba „konjakit" jaoks taotletud kaubamärgi kujutisosa sisaldab märget „COGNAC L & P HIENOA KONJAKKIA Lignell & Piispanen Product of France 40 % Vol 500 ml". Samasse klassi 33 kuuluva kauba „likköörid, milles sisaldub „konjakki"" jaoks taotletud kaubamärgi kujutisosa sisaldas märget „KAHVI-KONJAKKI Cafe Cognac Likööri – Likör – Liqueur 21 % Vol Lignell & Piispanen 500 ml".

17 Patentti- ja rekisterihallitus registreeris 31. jaanuari 2003. aasta otsusega mõlemad kaubamärgid, neist esimese nr 226350 all (asi C-4/10) ja teise nr 226351 all (asi C-27/10).

18 BNIC esitas nende kaubamärkide registreerimisele vastulause.

19 Patentti- ja rekisterihallitus lükkas 10. septembri 2004. aasta otsusega BNIC vastulause tagasi ja jättis nr 226350 all registreeritud kaubamärgi kehtima. Seevastu rahuldas ta sama otsusega vastulause osas, milles see oli suunatud nr 226351 all registreeritud kaubamärgi vastu, ning tunnistas selle registreeringu kehtetuks.

20 Pattenti- ja rekisterihallituksen valituslautakunta (Patentti- ja rekisterihallituse apellatsioonikomisjon) jättis 22. oktoobri 2007. aasta otsusega BNIC kaebuse rahuldamata ja jättis jõusse 10. septembri 2004. aasta otsuse, millega jäeti kaubamärgi nr 226350

registreering kehtima. Ta rahuldas ka Gust. Ranin Oy kaebuse ja tühistas kaubamärgi nr 226351 registreeringu kehtetuks tunnistamise otsuse.

21 Korkein hallinto-oikeuse (kõrgeim halduskohus) menetlustes palub BNIC esimese võimalusena tühistada 22. oktoobri 2007. aasta otsus või teise võimalusena saata asi tagasi Patentti- ja rekisterihallitusele uuesti läbivaatamiseks.

22 Neil asjaoludel otsustas Korkein hallinto-oikeus menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused, mis on kohtuasjades C-4/10 ja C-27/10 sõnastatud identselt:

„1. Kas […] määrus […] nr 110/2008 […] on kohaldatav 19. detsembril 2001 taotletud ja 31. jaanuaril 2003 registreeritud sellise kaubamärgi registreerimistingimuste hindamisel, mis sisaldab kõnealuse määrusega kaitstud geograafilist tähist?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas tuleb vastuolu tõttu määruse nr 110/2008 artiklitega 16 ja 23 keelduda sellise kaubamärgi registreerimisest, mis muu hulgas sisaldab selle määrusega kaitstud geograafilist tähist või sellist tähist üldnimetuse ja tõlke kujul ning mis on registreeritud piiritusjookide jaoks, mis eelkõige valmistusmeetodi ja alkoholisisalduse osas ei vasta kõnealuse geograafilise tähise kasutamise tingimustele?

3. Kas esimesele küsimusele antavast vastusest sõltumata tuleb teises küsimuses kirjeldatud kaubamärki pidada selliseks, mis võib oma olemuselt avalikkust eksitada näiteks kaupade või teenuste laadi, kvaliteedi või geograafilise päritolu osas [direktiivi 89/104], nüüd [direktiiv 2008/95], artikli 3 lõike 1 punkti g tähenduses?

4. Kas esimesele küsimusele antavast vastusest sõltumata tuleb siis, kui liikmesriik on direktiivi 89/104 artikli 3 lõike 2 punkti a alusel sätestanud, et kaubamärki ei registreerita või kui see on registreeritud, siis tuleb see kehtetuks tunnistada, kui ja kuivõrd selle kaubamärgi kasutamise võib keelata vastavalt muude õigusaktide sätetele kui asjaomase liikmesriigi või ühenduse kaubamärgiõigus, asuda seisukohale, et kui kaubamärk sisaldab määrusega nr 110/2008 vastuolus olevaid elemente, mille alusel selle kasutamise võib keelata, siis tuleb sellise kaubamärgi registreerimisest keelduda?"

23 Euroopa Kohtu presidendi 9. märtsi 2010. aasta määrusega liideti kohtuasjad C-4/10 ja C-27/10 kirjalikuks ja suuliseks menetlemiseks ning kohtuotsuse tegemiseks.

Eelotsuse küsimused

Esimene küsimus

24 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määrus nr 110/2008 on kohaldatav sellise kaubamärgi registreeringu kehtivuse hindamisel, mis sisaldab kõnealuse määrusega kaitstud geograafilist tähist, kui registreerimine on toimunud enne selle määruse jõustumist.

25 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on üldreeglina õiguskindluse põhimõttest tulenevalt keelatud liidu õigusakti ajalise kohaldamise alguspunkti määrata õigusakti enda avaldamisest varasemaks ajaks, välja arvatud erandjuhtudel, kui taotletav

eesmärk seda nõuab ja tingimusel, et huvitatud isikute õiguspärase ootusega arvestatakse nõuetekohaselt (vt eelkõige 24. septembri 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-74/00 P ja C-75/00 P: Falck ja Acciaierie di Bolzano *vs.* komisjon, EKL 2002, lk I-7869, punkt 119, ning 22. detsembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-120/08: Bavaria, EKL 2010, lk I-13393, punkt 40).

26 Liidu materiaalõigusnorme tuleb õiguskindluse ja õiguspärase ootuse kaitse põhimõtete järgimise tagamiseks üldjuhul tõlgendada nii, et neid kohaldatakse enne nende jõustumist tekkinud olukordade suhtes üksnes siis, kui nende sõnastusest, eesmärkidest või ülesehitusest ilmneb selgelt, et selline mõju tuleb neile omistada (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus Falck ja Acciaierie di Bolzano *vs.* komisjon, punkt 119; eespool viidatud kohtuotsus Bavaria, punkt 40, ning 24. märtsi 2011. aasta otsus kohtuasjas C-369/09 P: ISD Polska jt *vs.* komisjon, EKL 2011, lk I-2011, punkt 98).

27 Vastavalt määruse nr 110/2008 artikli 23 lõikele 1 ei registreerita sellist kaubamärki, mis sisaldab III lisas registreeritud geograafilist tähist, või see tühistatakse, kui selle kasutamine tingib mõne olukordadest, millele on määruse artiklis 16 osutatud.

28 Nii on selles sättes lisaks võimalusele keelduda niisuguse kaubamärgi registreerimisest selgelt ette nähtud võimalus samadel põhjustel tühistada juba registreeritud kaubamärk, ilma et viide ajale seaks mingi piirangu seoses kuupäevaga, mil kaubamärk registreeriti. Nagu Prantsuse ja Portugali valitsus ning Euroopa Komisjon märkisid, nähtub sellest sõnastusest, et määruse nr 110/2008 artikli 23 lõige 1 on kohaldatav enne määruse jõustumist registreeritud kaubamärkide suhtes.

29 Sellist tõlgendust kinnitab sama määruse artikli 23 lõikes 2 sätestatud norm.

30 Viimati nimetatud sättes on erandina lubatud kaubamärgi kasutamist jätkata, kui kasutamine vastab ühele määruse nr 110/2008 artiklis 16 osutatud olukorrale, tingimusel et kaubamärk on registreeritud või kasutamisega sisse seatud enne kõnealuse geograafilise tähise päritoluriigis kaitse alla võtmise kuupäeva või enne 1. jaanuari 1996. Nagu väitsid Itaalia ja Ühendkuningriigi valitsus ning komisjon, tuleb sellest normist järeldada, et peale kaubamärkide, mis jäävad määruse nr 110/2008 artikli 23 lõikes 2 sõnaselgelt ette nähtud erandi ajalistesse piiridesse, võib enne selle määruse jõustumist registreeritud kaubamärgi sama artikli 23 lõike 1 alusel tühistada.

31 Järelikult tuleb määruse nr 110/2008 artikli 23 lõiget 1 tõlgendada nii, et see on enne kõnealuse määruse jõustumist registreeritud kaubamärkide suhtes kohaldatav.

32 Hinnates ajaliselt kohaldamise kooskõla õiguskindluse ja huvitatud isikute õiguspärase ootuse kaitse põhimõtetega, tuleb märkida, et määrusega nr 110/2008 geograafilistele tähistele antud kaitse kujutab endast selle kaitse pikendamist, mis oli juba tagatud määrusega nr 3378/94, millega lisati määrusesse nr 1576/89 alates 1. jaanuarist 1996 artikkel 11a.

33 Vastavalt artikli 11a lõikele 1 olid liikmesriigid kohustatud võtma kõik vajalikud meetmed selleks, et võimaldada asjaosalistel TRIPS-lepingu artiklites 23 ja 24 sätestatud tingimustel takistada geograafiliste märgistuste kasutamist ühenduse territooriumil nende toodete puhul, mis kõnealuse geograafilise märgistusega viidatud kohast ei pärine. Selle lepingu artikli 23 lõikes 2 on ette nähtud, et kui kangete alkohoolsete jookide kaubamärk sisaldab neid identifitseerivat geograafilist tähist või koosneb sellest, siis juhul, kui need kanged alkohoolsed joogid ei ole osutatud päritoluga, tuleb sellise kaubamärgi registreerimisest keelduda või registreering kehtetuks tunnistada, samas

kui lepingu artikli 24 lõikes 5 on sätestatud erand kaubamärkidele, mis on heauskselt registreeritud või millele õigus on omandatud heauskse kasutamise kaudu enne lepingu enda jõustumist või enne, kui geograafiline tähis on kaitstud.

34 Seega tuleb asuda seisukohale, et alates 1. jaanuarist 1996 ehk määruse nr 3378/94 jõustumise kuupäevast olid geograafilistele tähistele TRIPS-lepingus ette nähtud kaitsenormid liidu õigusesse üle võetud, kuigi rakendusmeetmete kindlaksmääramise pädevus oli antud liikmesriikidele.

35 Neil asjaoludel on määruse nr 110/2008 artikli 23 lõikega 1, mille kohaselt kaubamärki, mis sisaldab kaitstud geograafilist tähist, ei registreerita või see tühistatakse, kui selle kasutamine vastab ühele selle määruse artiklis 16 osutatud kuritarvitusele, üksnes kehtestatud liidu õiguses juba kehtiva normi ühetaolised rakendustingimused, samas kui sama artikli lõikes 2 on säilitatud ajalised erandid, mis on liidu õiguses juba tunnustatud.

36 Järelikult ei riiva nende sätete kohaldamine õiguskindluse põhimõtet ega ka huvitatud isikute õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet.

37 Seega tuleb esimesele küsimusele vastata, et määrus nr 110/2008 on kohaldatav sellise kaubamärgi registreeringu kehtivuse hindamisel, mis sisaldab kõnealuse määrusega kaitstud geograafilist tähist, kui registreerimine on toimunud enne selle määruse jõustumist.

Teine küsimus

38 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 110/2008 artiklitega 16 ja 23 on vastuolus sellise kaubamärgi registreerimine, mis sisaldab kaitstud geograafilist tähist või sellist tähist üldnimetuse ja tõlke kujul ning mis on registreeritud piiritusjookide jaoks, mis ei vasta kõnealuse tähise kasutamise tingimustele.

39 Sellele küsimusele vastamiseks tuleb üksteise järel analüüsida määruse artiklite 23 ja 16 kohaldamise tingimusi.

Määruse nr 110/2008 artikli 23 kohaldamise tingimused

40 Alustuseks tuleb meenutada, et ELTL artikli 288 teise lõigu kohaselt kohaldatakse määrust üldiselt ja see on vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides. Seega on määrusel oma olemuse ja funktsiooni tõttu liidu õiguse allikate süsteemis vahetu mõju ning see võib anda üksikisikutele õigusi, mida siseriiklikud kohtud on kohustatud kaitsma (vt eelkõige 10. oktoobri 1973. aasta otsus kohtuasjas 34/73: Variola, EKL 1973, lk 981, punkt 8, ning 17. septembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-253/00: Muñoz ja Superior Fruiticola, EKL 2002, lk I-7289, punkt 27).

41 Määruse nr 110/2008 artikli 23 lõike 1 sõnastus, mis on selge ja tingimusteta ja mille kohaselt kaubamärki, mis sisaldab III lisas registreeritud geograafilist tähist, ei registreerita või see tühistatakse, kui selle kasutamine tingib mõne selle määruse artiklis 16 osutatud olukordadest, kohustab pädevaid siseriiklikke ametiasutusi kaubamärgi

registreerimisest keelduma või selle tühistama, kui seda kasutatakse kõnealustel tingimustel.

42 Määruse nr 110/2008 artikli 23 lõikes 2 on küll ette nähtud piiratud erand kaubamärkidele, mis on heausksel registreeritud või heausksel kasutamisega sisse seatud enne kõnealuse geograafilise tähise päritoluriigis kaitse alla võtmise kuupäeva või enne 1. jaanuari 1996.

43 Selles suhtes tuleb märkida, et nimetus „Cognac", mis sisaldub kaubamärkides, mille registreerimine on põhikohtuasjade aluseks, esineb nii määruse nr 110/2008 III lisas kui ka määruse nr 1576/89 II lisas geograafilise tähisena, mis tähistab Prantsusmaalt pärit kanget alkohoolset jooki. Sõltumata sellele Prantsuse õiguses antud kaitsest on nimetus „Cognac" seega liidu õiguses geograafilise tähisena kaitstud alates 15. juunist 1989, kui jõustus määrus nr 1576/89.

44 Sellest järeldusest piisab tuvastamiseks, et põhikohtuasjades kõne all olevatele kaubamärkidele, mis eelotsusetaotlustest nähtuvalt registreeriti 31. jaanuaril 2003, ei saa kohaldada määruse nr 110/2008 artikli 23 lõikes 2 ette nähtud erandit.

45 Neil asjaoludel tuleb teise küsimuse esimesele osale vastata, et pädevad siseriiklikud ametiasutused peavad määruse nr 110/2008 artikli 23 lõike 1 alusel keelduma kaubamärgi registreerimisest või selle tühistama, kui kaubamärk sisaldab kaitstud geograafilist tähist ja kui sellele ei kohaldata sama artikli lõikes 2 ette nähtud ajalist erandit ning kui selle kaubamärgi kasutamine tingib mõne kõnealuse määruse artiklis 16 osutatud olukordadest.

Määruse nr 110/2008 artikli 16 kohaldamise tingimused

46 Määruse nr 110/2008 artikli 16 punktides a–d on osutatud mitmesugustele juhtudele, mille korral toote turustamisel viidatakse geograafilisele tähisele sõnaselgelt või kaudselt tingimustel, mis võivad kas avalikkust eksitada või avalikkusel vähemalt seostuda toote päritoluga või võimaldada ettevõtjal kõnealuse geograafilise tähise mainest alusetult kasu saada.

47 Määruse nr 110/2008 artikliga 16 geograafilistele tähistele antud kaitse tõlgendamisel tuleb silmas pidada nende registreerimisega taotletavat eesmärki, milleks nähtuvalt määruse põhjendusest 14 on võimaldada tuvastada piiritusjoogi pärinemist teatud territooriumilt, kui piiritusjoogi teatav omadus, maine või mõni muu tunnus on olulisel määral seostatav toote geograafilise päritoluga.

48 Selle kaitse ulatust tuleb konkreetselt hinnata määruse nr 110/2008 artikli 15 lõikes 4 sätestatud põhimõttelise normi alusel, mille kohaselt võivad III lisas registreeritud geograafilist tähist kanda ainult piiritusjoogid, mis vastavad kõigile selle tehnilise toimiku spetsifikaatidele, mille päritoluliikmesriik on vastavalt kõnealuse määruse artiklile 17 esitanud komisjonile koos kõnealuse tähise registreerimise taotlusega.

49 Küsimus, kas konkreetne piiritusjook vastab kaitstud geograafilise tähise suhtes kohaldatavatele spetsifikaatidele, on faktiküsimus, mis kuulub pädevate siseriiklike ametiasutuste pädevusse ja mis tuleb lahendada enne määruse nr 110/2008 artikli 16 võimaliku kohaldamise analüüsimist.

50 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu teises küsimuses on konkreetselt viidatud olukorrale, kus geograafilist tähist või sellist tähist üldnimetuse ja tõlke kujul sisaldav kaubamärk on registreeritud piiritusjookide jaoks, mis ei vasta selle tähise puhul nõutavatele spetsifikaatidele. Seega niisuguse eelduse alusel tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtule teatada, kas selline olukord võib kuuluda määruse nr 110/2008 artiklis 16 osutatute hulka.

51 Kõigepealt tuleb osas, milles kõnealune küsimus viitab geograafilisele tähisele üldnimetuse ja tõlke kujul, märkida, et vastavalt määruse nr 110/2008 artikli 15 lõike 3 esimesele lõigule ei või määruse III lisas registreeritud geograafilised tähised muutuda üldnimetusteks. Ümberpöördult on kõnealuse lõike teises lõigus täpsustatud, et üldnimetuseks muutunud nimetusi ei või III lisas registreerida. Järelikult ei saa põhikohtuasjas kõne all olevate kaubamärkide registreeringu kehtivuse hindamisel väita, et samas III lisas registreeritud tähis „Cognac" on muutunud üldnimetuseks.

52 Tuleb lisada, et vastavalt määruse nr 110/2008 artikli 14 lõikele 2 ei või III lisas registreeritud geograafilisi tähiseid, nagu tähis „Cognac", piiritusjoogi etiketil ega esitlemisel tõlkida.

53 Mis puudutab määruse nr 110/2008 artiklis 16 osutatud olukordi, siis tuleb märkida, et selle artikli punktis a on eelkõige viidatud geograafilise tähise otsesele või kaudsele kaubanduslikul eesmärgil kasutamisele toodete jaoks, mida ei ole selle geograafilise tähise all registreeritud, kui need tooted on võrreldavad registreeritud piiritusjoogiga.

54 Teises eelotsuse küsimuses silmas peetud olukorras, kus tooted, mida ei ole geograafilise tähise all registreeritud, on piiritusjoogid, näib õiguspärane asuda seisukohale, et tegemist võib olla selle geograafilise tähise all registreeritud piiritusjoogiga võrreldavate toodetega. Sõltumata erinevatest kategooriatest, mis nende alla kuuluvad, hõlmavad piiritusjoogid nimelt jooke, millel on ühised objektiivsed tunnused, mis asjaomase avalikkuse seisukohast vastavad suures osas identsetele tarbimisjuhtudele. Lisaks turustatakse neid tihti samade kanalite kaudu ja neile kehtivad sarnased turustusreeglid.

55 Järelikult tuleb niisugusel juhul asuda seisukohale, et geograafilist tähist või sellist tähist üldnimetuse ja tõlke kujul sisaldava kaubamärgi kasutamine piiritusjookide jaoks, mis ei vasta vastavatele spetsifikaatidele, kujutab endast geograafilise tähise otsest kaubanduslikul eesmärgil kasutamist toodete jaoks, mis on võrreldavad selle tähise all registreeritud joogiga, kuid mida see tähis määruse nr 110/2008 artikli 16 punkti a tähenduses ei hõlma.

56 Mis puudutab määruse nr 110/2008 artikli 16 punktis b sisalduvat mõistet „seoste tekitamine", millele on viidatud eelotsusetaotluses kohtuasjas C-4/10, siis on tarvilik meenutada, et see mõiste hõlmab olukorda, kus toote tähistamiseks kasutatav termin sisaldab osa kaitstud nimetusest, mistõttu tarbijal tekib toote nime nägemisel kujutlus tootest, mille nimetus on kaitstud (vt 4. märtsi 1999. aasta otsus kohtuasjas C-87/97: Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola, EKL 1999, lk I-1301, punkt 25, ja 26. veebruari 2008. aasta otsus kohtuasjas C-132/05: komisjon *vs.* Saksamaa, EKL 2008, lk I-957, punkt 44).

57 Täpsemalt on Euroopa Kohus leidnud, et see võib nii olla toodete korral, mille välimus on sarnane, ning müüginimetuste korral, mis on foneetiliselt ja visuaalselt sarnased (eespool viidatud kohtuotsus Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola, punkt 27, ja eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Saksamaa, punkt 46).

58 Näib õigustatud kanda need hinnangud üle teises eelotsuse küsimuses nimetatud olukorrale, kus geograafilist tähist või sellist tähist üldnimetuse ja tõlke kujul sisaldav kaubamärk on registreeritud piiritusjookide jaoks, mis ei vasta selle tähise puhul nõutavatele spetsifikaatidele. Seega võib elementi „Cognac" sisaldava kaubamärgi kasutamise piiritusjookide jaoks, mis ei vasta vastavatele spetsifikaatidele, kvalifitseerida „seoste tekitamiseks" määruse nr 110/2008 artikli 16 punkti b tähenduses.

59 Tuleb lisada, et vastavalt sellele sättele ei muuda kõnealust kvalifikatsiooni see, kui toote tegelik päritolu on näidatud või kui tõlkes on kasutatud geograafilist tähist või sellele on lisatud väljend „samasugune", „liiki", „stiili", „valmistatud", „maitsega" või muu samalaadne väljend.

60 Niivõrd kuivõrd siseriiklik kohus peab seda vajalikuks, on tema ülesanne määruse nr 110/2008 artikli 16 punktides c ja d osutatud olukordade esinemise tuvastamiseks Euroopa Kohtu poolt juba antud tõlgendamiselemente arvestades hinnata, kas geograafilist tähist või sellist tähist üldnimetuse ja tõlke kujul sisaldava kaubamärgi kasutamine piiritusjookide jaoks, mis ei vasta selle tähise puhul nõutavatele spetsifikaatidele, võib anda nende jookide päritolust vale ettekujutuse või eksitada tarbijat seoses nende tegeliku päritoluga.

61 Teise küsimuse teisele osale tuleb vastata nii, et niisugune olukord, nagu selles küsimuses on käsitletud ja kus geograafilist tähist või sellist tähist üldnimetuse ja tõlke kujul sisaldav kaubamärk on registreeritud piiritusjookide jaoks, mis ei vasta selle tähise puhul nõutavatele spetsifikaatidele, kuulub määruse nr 110/2008 artikli 16 punktides a ja b osutatud olukordade hulka, ilma et see mõjutaks artiklis 16 sätestatud muude normide võimalikku kohaldamist.

Kolmas ja neljas küsimus

62 Kolmanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 89/104 artikli 3 lõike 1 punkti g tuleb tõlgendada nii, et geograafilist tähist või sellist tähist üldnimetuse ja tõlke kujul sisaldavat kaubamärki, mis on registreeritud piiritusjookide jaoks, mis ei vasta selle tähise puhul nõutavatele spetsifikaatidele, tuleb pidada avalikkust eksitavaks.

63 Neljanda küsimusega soovib see kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 89/104 artikli 3 lõike 2 punkti a tuleb tõlgendada nii, et kui liikmesriik on selle sätte alusel ette näinud, et kaubamärk tuleb kehtetuks tunnistada, kui ja kuivõrd see kaubamärk on vastuolus muude õigusnormidega kui kaubamärgiõigus, tuleb määruse nr 110/2008 sätetega vastuolus oleva kaubamärgi registreerimisest keelduda.

64 Arvestades teisele küsimusele antud vastust, puudub vajadus neile kahele küsimusele vastata.

65 Kõnealusest vastusest nähtub nimelt, et esiteks kuulub geograafilist tähist või sellist tähist üldnimetuse ja tõlke kujul sisaldava kaubamärgi registreerimine piiritusjookide jaoks, mis ei vasta selle tähise puhul nõutavatele spetsifikaatidele, vähemalt määruse nr 110/2008 artikli 16 punktides a ja b osutatud olukordade hulka ning et teiseks peavad pädevad siseriiklikud ametiasutused määruse nr 110/2008 artikli 23 lõike 1 alusel niisuguse kaubamärgi registreerimisest keelduma või selle tühistama.

66 Selle kohta tuleb meenutada, et määruse vahetu kohaldatavus nõuab, et selle jõustumine ja kohaldamine õigussubjektide heaks või kahjuks toimub ühegi siseriiklikku õigusesse ülevõtmise meetmeta, kusjuures selle kohustuse range järgimine on vältimatu eeltingimus määruste samaaegsele ja ühetaolisele kohaldamisele kogu Euroopa Liidus (eespool viidatud kohtuotsus Variola, punkt 10). Määrust nr 110/2008 tuleb seega kohaldada sõltumata õigusnormidest, millega on tagatud direktiivi 89/104 ülevõtmine siseriiklikku õiguskorda.

Kohtukulud

67 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. jaanuari 2008. aasta määrus (EÜ) nr 110/2008 piiritusjookide määratlemise, kirjeldamise, esitlemise, märgistamise ja geograafiliste tähiste kaitse kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 1576/89, on kohaldatav sellise kaubamärgi registreeringu kehtivuse hindamisel, mis sisaldab kõnealuse määrusega kaitstud geograafilist tähist, kui registreerimine on toimunud enne selle määruse jõustumist.

2. Määruse nr 110/2008 artikleid 23 ja 16 tuleb tõlgendada nii, et:

– **pädevad siseriiklikud ametiasutused peavad selle määruse artikli 23 lõike 1 alusel keelduma kaubamärgi registreerimisest või selle tühistama, kui kaubamärk sisaldab kaitstud geograafilist tähist ja kui sellele ei kohaldata sama artikli lõikes 2 ette nähtud ajalist erandit ning kui selle kaubamärgi kasutamine tingib mõne kõnealuse määruse artiklis 16 osutatud olukordadest;**

– **niisugune olukord, nagu teises eelotsuse küsimuses on käsitletud ja kus geograafilist tähist või sellist tähist üldnimetuse ja tõlke kujul sisaldav kaubamärk on registreeritud piiritusjookide jaoks, mis ei vasta selle tähise puhul nõutavatele spetsifikaatidele, kuulub määruse nr 110/2008 artikli 16 punktides a ja b osutatud olukordade hulka, ilma et see mõjutaks artiklis 16 sätestatud muude normide võimalikku kohaldamist.**

Allkirjad